

Dekan Prof Muvaffak Akbay'ın konuşması

Sayın Meslektaşlarım, Sayın Misafirler,

Sevgili ve değerli öğrenciler.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinin 28. inci ders yılını açmakla bahtiyarım. Bu faaliyet yılında Fakültenin bütün mensublarına hayırlı ve semereli çalışmalar dilerim. Aramıza yeni katılan birinci sene öğrencilerini hukukçuluk asil mesleğini seçmiş olmalarından dolayı da tebrik ederim.

Bundan 27 yıl önce büyük kurucu Atatürk tarafından memleketeye inkılâp kanunlarını benimsemiş hukukçular yetiştirmek gayesi ile açılan bu irfan ocağı o zamandanberi tükenmiyen bir azimle, gevsemeyen bir sebatla bu vazifesini yerine getirmeye gayret etmektedir. Bu açılış töreni münasebetiyle gerek meslektaşlarım gerek Fakültenin bütün öğrencileri namına bir kere daha belirtmek isterim ki müessesemiz Atatürkcülüğün yani onun anladığı ve ifade ettiği manada inkılâpçılığın fikirlerini yayan, bu fikriyatı tetkik eden, tedris eden, o fikriyatın benimsemesine gelişmesine ve işlenmesine yardım eden bir müessesedir ve böyle bir müessese olarak kalacaktır.

Cumhuriyet Türkiyesinin bu günkü seviyesine ulaşmasında Fakültemiz mezunlarımızın ve mensuplarımızın hiç şüphesiz büyük hisseleri vardır ve yine hiç şüphe etmiyoruz ki gelecekte de bu Fakültenin mezunları Türkiyenin mukadderatında asil, şerefli, semereli ve hayırlı roller oynayacaklardır, vazifeler başaracaklardır.

Sevgili öğrenciler, hukukçu demek insanlar arasındaki münasebetleri adilâne tanzim etmeğe hizmet eden bir kimse demektir. Bu vazifeyi lâyikiyle başarabilmek için insanların mizacını bilmek, insanlar arasındaki münasebetlerin inceliklerini kavrayabilmek ve nihayet adalet mefhumunun künhüne varabilmek lâzımdır. Bu ise uzun boylu ve yorulmak bilmeyen çalışmalara mütevakkıftır. Sizin bu asil meslekte, sağlayacağınız başarılar itimat edebilirsiniz ki biz hocalarımızın da ima vesileyi iftihar olacaktır.

Fakültemizin 28. inci ders yılının açılma gününün büyük bir hususiyeti var. Bu hususiyet bu sene fiili kadrodan yaş haddi dolayısıyla ayrılmakta olan Sayın Ordinaryüs Profesör Baha Kantar'ın açılış dersini vermeyi kabul etmiş bulunmasıdır. Sizi bir endişeden kurtarmak için hemen kaydedeyim ki bu bir veda merasimi değildir. Muhterem

hocamız fiili kadrodan ayrılmakla beraber kendi kurmuş olduğu Kriminoloji Enstitüsünde röşerşlerine devam edecek ve bu suretle aramızda kalacak ve şimdiye kadar olduğu gibi şimdiden sonra da gerek engin bilgisiyle ve gerek vâsi hayat tecrübesiyle sizleri ve bizleri daima irşat edecektir.

Bugün burada açılış dersinden sonra Sayın Rektör ve Sayın meslektaşım Profesör Faruk Erem söz alacaklardır. Büyük ilim adamının mesleğinden ve eserlerinden onlar bahis edeceklerdir. Ben sadece müsaadenizle muhterem Hocamıza karşı beslemekte olduğum büyük hürmeti sonsuz hayranlığı huzurunuzda ifade ile iktifa edeceğim.

Memlekette nesiller boyunca hukukçu yetiştirmek mazhariyetine nail olan Sayın Ordinarvüs Baha Kantar'ın önünde, bu memleketin ceza hukukuna yapmış olduğu hizmetleri anarak bir hukukçu sıfatı ile, Fakültemize yapmış olduğu hizmetleri hatırlıyarak bir profesör ve dekan sıfatı ile ve memlekete yetiştirmiş olduğu binlerce talebesinin hissiyatına tercüman olarak, onlardan naziz biri sıfatıyla ve hepimizin şükranını ifade etmek maksadıyla hürmetle eğilirim. Kendisine daha uzun yıllar sıhhatli faaliyetler temenni eder ve açılış dersini vermek üzere kendisini kürsüye davet ederim.

Ord. Prof. Baha Kantar'ın açılış dersi

Muhterem Adliye Vekili, aziz mesai arkadaşlarım, sayın misafirler ve sevgili talebelerim,

Kaza yani adaleti icra, hukuk medeniyetine sahip bir devletin en başta gelen vazifesidir. Biliyoruz ki medenî bir devletin hukukî hareketleri üç şekilde kendisini gösterir : Teşrii, idari, kazaî.

Hukuku, müsbet bir hale koymak yani kanunlaştırmak teşrii faaliyete; hukuk kaideleri altında umumî menfaate taallük eden tedbirleri sağlamak ve inkişaf ettirmek, idari faaliyete; gerek hükmi, gerek hukukî şahıslar arasındaki ihtilâflarda kimin haklı, kimin haksız olduğunu bildirmek de kazaî faaliyete aittir.

Hukukî devletlerde, teşriî uzvun vazifesi kanun yapmak olduğu cihetle onun mevkii ayrıdır. İdarî ve kazaî makamlar gaye yani kanunları tatbik noktasında birbirleriyle birleşirler ise de vazifelerini ifa hususunda birbirlerinden ayrılırlar: Şahıslar arasındaki ihtilâfları hal hususu kaza, bundan gayri hallerde, kanun hükümlerini yerine getirmek de idare uzuvlarına aittir.

Hukuk ilmine az ve çok vakıf olan herkesin bildiği bu malûmatı tekrar etmeğimin sebebi, biraz sonra söyleceklerime vuzuh ver-

mek içindir. Yoksa, sizlere, bu üç makamın, hukukî manaya göre, «uzuv» veya «kuvvet» mefhumlarından hangisine dahil olduğuna, bunların birbirlerinden tamamıyla ayrı olup olmadıklarına dair tâ Montesquieu zamanından başlayıp elan nihayet bulmayan ve tatbikatda faidesi az fakat büyük hacimde can sıkıcı olan münakâşalardan bahsetmeyeceğim.

Dersimiz, kaza makamlarının yani mahkemelerin daha doğrusu kaza vazifesini icraya memur hâkimlerin müsbet hukuka yani kanun hükümlerine göre vaziyetlerini tetkike inhisar edecektir.

Şurası muhakkaktır ki, bugün, faaliyetlerinde hukuk kaidelelerini tanıyan devletler kaza vazifesini görenlerin tam bir istiklâlâle sahip olmalarını kabul etmişlerdir. Bu hususa dair hükümler, bu devletlerin mahkemeler teşkilâtı kanunlarında bazan da teşkilâtı esasiye kanunlarında yer almıştır.

Evvelâ şunu arzedeyim ki, bu söylediklerimiz garp hukuk kültürüne aittir. Fakat büyük bir devlet vardır ki kaza hususunda bizimkilerine tamamıyla zıt bir akideye sahiptir. Biz hâkimi, gerek devlet tarafından ve gerek fertler tarafından olsun, haksız bir müdahalenin önüne geçmek vazifesiyle mükellef müstakil bir kimse biliriz. Lâkin devlet mefhumunu anlayışı bizimkinden çok farklı olan komşumuzda hâkimlerin vazifesi başkadır.

Onlar, devletin takip ettiği siyaseti desteklemek, yerine getirmekle mükelleftirler. Orada mahkemelerden verilen kararlar kat'i değildirler. Bu kararlar hakkında en son söz, Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti İttihadının merkezi İcra komitesine aittir. Orada idarî makamlar, hâkimleri istedikleri zaman azledebilirler. Adaletin idarî makamların emri altında olması, «devlet bir sınıfın diğer sınıf üzerine hâkimiyetine taallûk eden bir teşekküldür» suretinde ifade edilen marksist akidenin bir tatbikidir. Bundan anlaşılıyor ki orada mahkeme, kararlarını proletariya diktatörünün politikasına göre verir.

Mösyö Vişinski vazifesini iyi bilen bir Sovyet hâkiminin komünist doktrinine göre hükmünü nasıl vermesi lâzım geleceğini şu suretle beyan ediyor : Hâkimin kanunu bilmesi lâzımdır. Fakat hâkim kanunu tatbik ederken hukuk mantığını takip etmekten çekinmeli ve kanunun parti politikasının ifadesi olduğunu daima gözönünde bulundurmalıdır. Eğer bir hâdisede kanun parti politikası ile tezat halinde ise o takdirde hâkim hiç tereddüt etmeksizin kanunu bir tarafa bırakmalı ve mutlak bir itaat ile partinin emirlerini tatbik etmelidir. Çünkü partinin emirleri hâkim için en ulvi bir kanundur. Bu söylediklerimizden anlaşılıyor ki, Sovyetler kaza kuvvetinin icra kuvvetinden ay-

rı olduğu nazariyesini reddederler. Orada kaza kuvveti icra mekanizmasının bir kısmıdır.

Hukuk kültürümüzün tamamıyla haricinde olan ve bize yabancı bir akideye istinat eden bu memleket adalet teşkilâtı hakkında verdiğimiz şu muhtasar malûmatı kâfi görelim ve kaza vazifesinin icrası suretini memleketimiz mevzuatına göre tetkike başlayalım :

Şunu iftihar ile söyleyim ki, adalet işlerinin müstakil hâkimler tarafından görülmesi lüzumunu milletimize evvelâ emreden, yazılı hukuk yani bir kanun değil, içinden ve derinden gelen fitrî bir duygu yani adalet duygusudur. Alim, cahil bütün halkımızın hâkimlere karşı gösterdikleri saygı, «şeriatın kestiği parmak acımaz» suretinde sembolize eylediği mahkeme kararlarına hürmet ve itaatın, adalet duygusunun milletimizde ne kadar büyük ve azametli bir kök saldıgını gösterir. Dinî ve millî tarihimiz bu hususta bize pek çok misâller göstermiştir. Size bunlardan yalnız iki tanesini söyleyeceğim :

Edirne'ye gitmek üzere yola çıkan Yavuz Sultan Selimi teşyiden dönen o vaktin Şeyhul İslâmı Zebilli Ali Efendi ipek ticaretini men eden emre muhalefetten dolayı 400 kişinin idama mahkûm edildiklerini görmesi üzerine hemen atını geriye sürerek, tekrar Yavuz'a mülâki olmuş bu mahkûmiyetin doğru «ve indillah helâl» olmadığını ona söylemiştir. Şeyhulislâm, Yavuz'un, «bunlar emri sultana muhalefet etmişlerdir» cevabına karşı «İpek Ticaretine nezaret edecek eminler tâyin eylediğin cihetle bunun alım ve satımına izin vermişsin demektir» sözü ile mukabele etmiştir. Bu sözler üzerine Yavuz hiddetini tutamıyarak, «Zenbilli, Umuru Saltanata itiraz etmek senin vazifen değildir» demiş, ve buna şehilislâm, «bu umuru ahrettir, buna taarruz benim vazifemdir» suretinde cevap vermiş ve selâm vermeksizin padişahın yanından ayrılmıştır. Fakat biraz sonra Sultan Selim, Şeyhulislâmın sözlerinin doğru olduğunu anlıyarak mahkûmları affetmiş ve Zenbilye hitaben «iki kazaskerlik (yani Anadolu ve Rumeli kazaskerliği) mansabını cem edip sana verdim. Zira, bildim ki cümle sözünde hak üzeresin» demiştir.

İkinci misâl : Bursa kadısı Molla Fenari işreti itiyat etmesi ve namazlarını cemaatle kılmaması sebeplerinden dolayı Yıldırım Beyazıt'ın şahitliğini kabul etmemiştir.

Hâkimlerimizin vazifelerini, tam bir istiklâl ve bitaraflik ile görmek için gösterdikleri bu cesaret ve bu cesarete en şiddetli padişahların bile boyun eğmeleri nereden geliyor? Hiç şüphe yok ki bu hal, adaletin ancak bu suretle tevzi edilebileceğine ve herkesin -ufak, büyük, köle, hür, âlim, cahil, padişah veya teb'adan biri olmak husus-

larına hiç bakılmaksızın- kanun önünde müsavi yani aynı seviyede olduğuna dair milletimizin granit selabetini almış şuurlu seciyesinden.

Bir çok memleketlerde, hâkimlerin istiklâlleri siyasi nazariyelerin tesirleri altında kabul edilmiştir. Nitekim, Montesquieu'nün (kuvvetlerin ayrılmasına dair olan) mütalâaları, Amerika Anayasasına mühim tesir icra etmiştir. Montesquieu ile J. J. Rousseau ise Fransa teşkilâtı esasîyesinde kenâflerini göstermiştir.

İngiltere'de, hâkimlerin istiklâli siyasi bir nazariyeye istinat ederek kabul edilmiş değildir. İngilizler bunu zamanların tecrübelerinden geçerek ve hatalarını tashih ederek tatbik etmişlerdir.

Bize bu hali siyasi nazariyelerin öne sürülmesinden asırlarca evvel dinî ve millî şuurumuz öğretmiş ve bütün tarihimiz boyunca bunu hiç sekteye uğratmaksızın tatbik etmişiz.

Kaza vazifesinin hiç bir tesir karşısında eğilmeyerek icra edilmesi lüzumu müsbet hukukumuzda da yer almış hattâ buna dair hükümler, bütün kanunların mihrabı olan teşkilâtı esasiye kanunlarına dercedilmiştir.

İlk yani 1876 (1293) tarihli Kanunu Esasimizin 81 inci maddesi hâkimlerimizin istiklâline, azledilemeyeceklerine dâvaların nasıl görüleceklerine dair hükümleri ihtiva eyler.

Bu hükümler, meşrutiyet devri kanunî esasilerinde de muhafaza edilmiştir. Fakat hakikate sadakat göstermek için şunu söylemeliyiz ki, kaza müessesesinin istiklâl ve bitarafisini sarîh ve kat'i hükümler ile tarsin etmek şerefi, Cumhuriyetimiz kurucularına aittir.

Hepimiz biliriz ki demokrat cumhuriyetlerde hükümdar bizzat millettir. Yani kaza kuvveti milletin elindedir. Millet bu hakkını doğrudan doğruya vekilleri olan hâkimler vasıtasıyla kullanır. Bu hal. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 8 inci maddesinde «hakkı kaza millet namına istimal olunur» suretinde beyan edilmiştir. Bu madde kaza uzvuna ait ana bir hükümdür. Evet, kaza millet namına icra edildiği için Teşkilâtı Esasiye Kanunumuz bu uzvu, millet namına hâkimiyet hakkını kullanan Büyük Millet Meclisi ile aynı hizada tutmuş ve kanuna «mahkemelerin mukarreratını, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İcra Heyetleri hiç bir veçhile tebdil ve takyir ve tehir ve infaz ahkâmına muhalefet edemez» hükmünü koymuştur.

Millet iradesini isharda tamamiyle müstakil olduğu cihetle onun vekilleri olan hâkimlerinde vazifelerini icrada tam bir istiklâl sahibi olmaları lâzımdır. Bu hâl. Teşkilâtı Esasiye kanununda «hâkimler bil-

cümle dâvaların muhakemesinde ve hükmünde müstakil ve her türlü müdahalattan azade olup ancak kanun hükmüne tâbidir suretinde ifade edilmiştir.

Teşkilâtı Esasiye Kanunumuz, hâkimin istiklâlini tahkim için bunu teminata bağlamıştır: Hâkim kanunun tâyin etmiş olduğu hal-ler haricinde azledilemez. Fikrime göre hâkimi rızası olmaksızın, gör-mekte olduğu dâvadan ayırıp yedeğe almak da azildir. Bundan başka hâkimin azledilememesi taraflar için de teminattır.

İstiklâlin zarurî bir unsuru bitarafliktir. Bitaraflik, vazifeye bağ-lılık duygusunun verdiği bir cesarettirki, en müşkül hallerde hislerimi-ze hâkim olur ve hukukun zaferini temin eder. İstiklâl ancak bitarafli-ği korumakia muhafaza edilir. Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzun hâkimin, kanunen muayyen vezâiften başka umumî ve hususî hiç bir vazife deruhte edemeyeceğine dair olan maddesi bence hâkimin bitaraflığını da emniyet altına almıştır. Bu hükme göre hâkimler diğer bir memuriyet veya vazife deruhte edemezler. Hatta bu memuriyet veya vazife ge-cici ve muvakkat olsa bile. Bu sebepten ben hâkimlerin bir kaç zaman-danberi görülmekte olduğu veçhile hakemlik vazifesini kabul etmelerini Teşkilâtı Esasiye Kanunumuza muhalif bulurum.

Yine fikrime göre, tekâütlük yaşına henüz gelmemiş fakat mu-ayyen bir seneyi doldurmuş olan hâkimleri tekâüde sevk etmek hakkını hükûmete veren kanun da hakimin bitaraflığını ihlâl edeceği cihetle onun istiklâlini de rencide eder. - Tekâütlük sinnine gelmiş olan bir hâ-kimin vazifesini temdid etmek de yine yukarıda arzettiğim sebepten do-layı Esas Teşkilât Kanununa aykırıdır.

Adaletin herkese emniyet verecek surette tevzi edilebilmesi için, hâkimlere istiklâl ve azledilememek teminatının verilmesi kâfi değildir.

Kendisine bu teminat verilecek olan hâkimin, ilim ehliyetine, seciye ve ahlâk liyakâtine de sahip olması lâzımdır. Teşkilâtı Esasiye Ka-nunumuz, hâkimlerde diğer memurlardan daha üstün vasıflar istemiş-tir. Mecelle, kitabülkazarında hâkimde bulunması lâzım gelen vasıfları şu suretle sayar, «Hâkim, hakim, fehîm, müstakim, emin, mekin, metin olmalıdır». Zira mecellenin dediği gibi «hâkim beynel hasmeyn adil ile memurdur»

Hukuk ilmi güçtür. Onu rakit yani statik halden dinamik hale getirmek kolay bir iş değildir.

Kaza kuvvetine hürmet ve emniyet için diğer iki teminatın daha bulunması lâzımdır:

Bunlardan biri, mahkeme usulünde teminat, diğeri adliye teşkilâtında teminattır. Usule taallûk eden teminat, muhakemenin aleni olması, davacı ile davalının aynı hak ve vazifelere sahip bulunması gibi hallerdir ki bunlar ceza ve hukuk muhakemeleri usullerinde birer birer gösterilmiştir.

Diğeri teminat adliye teşkilâtına aittir. Benim fikrime göre, hak sahibini az masraf, az vakit kaybetmek suretiyle hakkını elde etmeğe götüren teşkilât, teminatlı adliye teşkilâtıdır. Bu sözlerimden anlaşılıyor ki teminatlı adliye teşkilâtı davaların iki derecede görülmesini sağlayan teşkilât demek değildir. Teminatın bir dereceli yahut iki dereceli mahkemelerle olacağı meselesi muhite, memleketin coğrafi vaziyetine, iklime, münakalât hareketının darlığına yahut kesafetine, elde mevcut hâkim adedine göre, ölçülmelidir. Geniş olan, fakat bir çok yerlerinde münakalât vasıtalarından mahrum bulunan, hususiyle kış mevsiminde bir çok yolları kapanan bir memlekette - bu haller devam ettiği müddetçe - istinaf mahkemeleri tesis etmenin adalet için teminat olacağına çok şüpheliyim.

Hele ikinci derecede mahkemelerin tesisi sebeplerinden birinin temyiz mahkemesinin işlerini azaltmak olduğu mutalâasını kabul edemeyeceğim. Temyiz mahkemesinin işlerini azaltmak için alınacak tedbirler başkadır. Bunları, burada birer birer saymak dersimizin haricindedir. Yalnız şurasını söyleyeyimki, temyiz mahkememizin işlerini çoğaltmaya saik olan sebeplerin en başında kanun yapmak tekniğinin fena olması gelir. Gariptir ki dünyanın her tarafında iktisadî ve içtimai sahalarda teknik çok ilerilediği halde yine her memlekette kanun yapmak hususunda müracaat edilen teknik çok geridir.

Memleketimizde mütehassıslar tarafından kaleme alınan lâyhalar, mütehassısların hiç ümit etmedikleri bir şekilde kanunlaşmaktadır. Kanunumuzdaki hükümlerin bazıları birbirleriyle tenakuz halinde, diğeri de davaları uzatacak mahiyettedir. İstinaf mahkemelerinin ihdasına teşebbüsten evvel bunları ortadan kaldırmak lâzımdır. Hâkimlerimiz çalışkan, feragat sahibi, gayretli, hakkı ve adaleti yerine getirmeyi seven insanlardır. Bunlara vazifelerini kolaylaştıracak, davaları ve kararları keşmekeşten kurtaracak kanunlar verelim.

Aziz dinleyicilerim;

Meşrutiyet devri bize iyi bir adalet cihazı bıraktı. Bu cihazı daha ziyade tekâmül ettirmek bize düşer. Gönlüm memleketi ve adaleti se-

venler ile birlikte şunu istiyorki bizim neslin gelecek nesle bırakacağı adalet cihazı geçmişin bize bıraktığından daha üstün olsun.

Rektör Prof. Dr. Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'nun konuşması :

Sayın Vekil, Muhterem Dekan, Değerli Misafirlerimiz, Aziz meslekdaşlarım, sevgili talebelerim.

Bugün çok aziz hocamız Ceza Hukuku Ordinaryüs Profesörü Baha Kantar'ın Fakültemizin veda ve açış dersini dinlemek üzere burada toplanmış bulunuyoruz.

Bu vesile ile Hocamızın bu müessesede en eski talebelerinden biri olarak bir kaç söz söylemek fırsatına nail olduğumdan dolayı büyük bir bahtiyarlık duymaktayım. Kıymetli hocamız Baha Kantar Ankara Hukuk Fakültesinin ilk profesörlerindedir. Sekiz yıl İstanbul Hukuk Fakültesine emek verdikten sonra 25 sene de Fakültemizde Ceza Hukuku kürsüsünü tam bir selâhiyetle işgal etmiş ve memlekete binlerce güzide evlât yetiştirmiştir. Muhterem hocamızın Ankara Hukuk Fakültesinin teessüsünde kendisine vâki daveti kabul eylemek suretiyle İstanbul Hukuk Fakültesinde vazifesini bırakarak buraya gelmeğe şıtap eylemiş olması şükranla kaydedilmeğe değer.

Bu ders yılından itibaren hocamızın istifade kaynağı olan derslerinden mahrum kalacağımızdan dolayı büyük bir teessür duymaktayız. Kendisini temamiyle üniversiteye ve talebesine hasr ve vakfetmiş olan hocamıza karşı minnettarlığımız sonsuzdur. Bundan sonraki hayatında da hocamızın araştırma ve çalışmalarına devam ederek memleketimize eserleriyle ve yazlarıyla daha nice yıllar hizmet etmesini candan ve yürekten temenni ederiz.

Zaten Muhterem hocamızdaki ilmi tecessüs her zaman tazeliğini ve hayatiyetini muhafaza etmiş ve her fırsatta yenilikleri takip etmekten büyük bir zevk duyarak etrafındakilerine de çalışma ve araştırma zevkini ve aşkını aşlamaktan halî kalmamışlardır.

Hocamız Dekan olarak da uzun seneler Fakültemize çok değerli hizmetlerde bulunmuş, bu binanın yapılmasını temin hususunda da büyük gayretleri sebk etmiştir.

Fakültemizde ilk olarak Kriminoloji ve Ceza Enstitüsünün acılmasında ve göze çarpan faaliyetlerinde hocamızın değerli hizmetlerini minnetle belirtmek isterim. Hükmi şahsiyetine kavuşan bu Enstitülerin bundan sonraki çalışmalarında ve araştırmalarında onun direktiflerinden istifade edilmesine devam imkânının mevcudiyeti bizi son derece sevindirmektedir.

Böylelikle hocamızı yine her zaman aramızda ve başımızda görmekle bahtiyar olacağız. Talebelik ve hocalık hayatımızda bize örnek ve rehber olan Sayın Kantar'ın ciddiyet, dürüstlük, karakter mevzuundaki hassasiyet ve telâkileri yanında, irşad edici nasihat ve teveccühleri, yakın alâkaları ve bütün talebelerine ve arkadaşlarına karşı esirge-medikleri yakın alâka ve samimiyet bizlerin kendilerine daimî bağlılığını sağlamış bulunmaktadır.

Kurulduğu gündənberi temiz bir aile yuvası ve tesanüd kaynağı olan Fakültemizde kendileri daha uzun seneler şerefli mevkilerini muhafaza edecekler ve bizim için her zaman başvuracağımız aydınlatıcı ve yol gösterici bir varlık olarak kalacaklardır.

Memleket ilim ve irfanına kırk seneye yakın bir zaman hizmet eden Aziz Hocamız binlerce talebe yetiştirmiş ve onların memlekette en yüksek mevkileri ihraz ettiklerini görmek saadetine erişmiştir.

Hocamıza bundan sonraki hayatında da sıhhat ve saadetler dileyerek sözü kıymetli talebesi ve halefi arkadaşımız Faruk Erem'e bırakıyorum.

Prof. Dr. Faruk Erem'in konuşması :

Sayın Adalet Vekili, Aziz Hocam;

Fakültemizin kıymetli Dekanı ve çok muhterem Rektörümüz, Hocamın daha ziyade resmi sayılması mümkün olan faaliyetlerinden bahis ettiler. Ben kendilerinin en yakını olmak şerefini iktisap etmiş bulunduğum için ve belki kıdemli talebelerinden bir tanesi olduğum için, onun, memleketin muhtelif köşelerine yayılmış olan eski öğrencilerinin hislerine burada tercüman olmakla iktifa edeceğim.

Bundan yirmi yıl kadar evvel Hukuk Fakültesinin bir açılış gününde Hocamız Ord. Prof. Baha Kantar Ceza Hukuku dersini vermek üzere kürsüye teşrif etmişlerdi ve Atatürk inkilâplarının fikriyatının yapıldığı o yıllarda her hocamız mutlaka derse bugün de olduğu gibi Atatürk inkilâplarından bahis ile başlardı. Hocamızın yirmi yıl evvelki sözünü, ilk talebelik çağlarında duyduğum sözünü, bu gün de tap taze hatırlıyorum. Hocam şöyle demişti: «Bu müessese Atatürk tarafından açılmıştır. Çocuklar gözünüzü açın, eğer bu memleketin yükselmesini istiyorsanız Atatürk'ün ne yapmak istediğini, ne düşündüğünü anlamaya çalışın. Bana gelince ben burada hocayım, amma Türk ordusunda vazife gören bir nefer ne kadar şerefli bir iş görüyorsa benim vazifem de o kadar şereflidir», demişti.

Hocamız Türk ilim ordusunda bir er gibi değil yüksek rütbeli bir

subay gibi vazife gördü. Bugün terhis emrini almış bulunuyor. Saflarını boş bırakmamağa bilhassa gayret eden bir ilim komutanı idi. Bunu biz eski öğrenciler çok iyi hissediyoruz. Hocamızın hangi eserinden bahis edeyim. Muhakkak ki en büyük eserlerinden bir tanesi de Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hakkında yazmış olduğu üç ciltlik eserdir. Bu eserin her satırının nasıl hazırlandığını ben yakinen biliyorum, bir satırına bir hafta emek sarf edildiğine ben şahid oldum. Bu eser insan emeğinin nasıl bir şaheser meydana getirebileceğinin delilidir. Hocamla aynı sokakta otururuz, bu eser hazırlanırken, bir fikir için lambasının sabahlara kadar nasıl yandığını sokaktan geçerken ben görürdüm. Hattâ hiç unutmam lapa lapa kar yağan bir gece idi, «artık istirahat edin hocam» demek için kapısını çalmak üzere iki defa evinin önüne gittim.—Kendisinden korkarım da— cesaret edemedim ve geri döndüm. Fakültemizin büyük ilmi an'anelerinden biri olacak olan bu eseri, eğer Hocam müsaade buyurursa, kendisinden sonra gelenler, yalnız günün ihtiyaçlarına uydurmak suretile, Avrupada emsali olduğu gibi, yeni yeni tabirlerini yaparak Fakültemiz yaşadıkça yaşatacaklardır.

Sayın Rektörüm Kriminoloji Enstitüsünden bahis ettiler. Bu fikrin nasıl doğduğunu biliyorum. Günlük zabıta vakası bile Hocayı üzdü, çünkü bunda bile Devlet otoritesini yıprandıran bir mana görürüz. Bana ilk defa Kriminoloji Enstitüsünü kurmak fikrini açtığı zaman bunun zaruretini önce anlamadım, amma sonradan ve bugünkü durum karşısında ne kadar büyük bir adım olduğunu his etmiş bulunuyorum. Bir iki aya kadar efkârı umumiyeye arz edilecek olan mükerrem suçluluk hakkındaki büyük araştırmanın her satırı Hocamızın kontrolünden geçmiştir. Memleketimizin ceza siyasetine yeni bir ışık getirecek olan bu eseri pek yakında yetkili makamlara ve efkârı umumiyeye arz edeceğiz.

Hocamız bütün hayatı boyunca hukuk ilminin manasını araştırmış ve bunu sezmiş bir insandır. Bu mânâyı yalnız onun eserlerinden değil kendi şahsi hareketlerinde de görmek mümkündür. Biz Hocamızdan çok şeyler öğrendik amma bunlardan bir tanesi vardır ki ona baha biçilmez, o bize bilhassa şunu öğretti: «Hukuk'un dürüstlük demek olduğunu».

Bu sene Fakültemize kayıt olmuş bulunan en genç öğrenci arkadaşlara hitap ediyorum. Fakülteden mezun olmuş ağabeylerine sorunlar, hepsi, istisnasız hepsi, Hocamızdan minnetle, şükranla bahis edecektir. Neden biliyor musunuz? Şundan : Hocamızın bir fikri vardı: «Mü-

«samahanın en zararlı olduğu saha hocalık mesleğidir», bu itibarla Hoca vazifesinde hiç müsamaha kabul etmezdi, ve işte bunun içindir ki eski talebeleri Hocayı minnet ve şükranla yadeder ve işte bunun içindir ki Hocayı yolda gören her talebe eline sarılır saygı ile öper.

Hocam lütfen kürsüye buyurun elinizden öpeyim.

Ord. Prof. Baha Kantar'ın konuşması :

Aziz dinleyicilerim;

Sayın Rektör Profesör Oğuzoğlu'nun ve Profesör Muvaffak ve Faruk arkadaşlarımdan içten geldiğine emin olduğum teveccüh ve iltifatla dolu güzel sözlerinden dolayı kendilerine pek çok teşekkürler ederim. Temelinin atılmasından beri hizmetinde bulunduğum bu ilim evinin tekemmül seyrini içinden takip ettim. Onun hiç geriye gitmeksizin, hattâ hiç durmaksızın, hamlelerini daima ileriye götüren, muvazene ve itidalli terakki ve inkişafını görmek benim için büyük değerde saadet oldu. Çünkü, Fakültemiz Atatürk'ün, kendisine çizdiği yoldan hiç ayrılmadı. Nasıl ayrılınsunki büyük Atanın kendisine gösterdiği yol, en doğru, en medeni, Türk Milletinin seciyesine en muvafık yoldur. Fakülte mensupları namına ulu Atatürk'ün manevi varlığına ebedi hürmet ve tazimlerini arz ederim.

Bugün buradan ayrılırken vazifesini istediği gibi yapıp bitirmiş bir kimsenin duyduğu huzuru hissediyorum. Bu vesile ile benden evvel buradan ayrılmış ve kendilerine mukadder kılınan hayat dairesini ikmal etmiş olan Profesör arkadaşları hatırlamak borcumdur.

Arkadaşlarım, burada, Profesörlerin de, talebelerin de vazifeleri, hakikatı, ilmi hakikatı objektif hakikatı aramak ve onu meydana çıkarmaktır. Şunu unutmamak ki demokrat rejimde idare güçtür. Ben bu rejimi vatandaşın haklarını ve serbestisini kaplayan bir sahanın ortasında açılmış, kıyıları tehlikeli dar bir kanalda büyük bir gemiyi yürütmeğe benzetirim. Demokrat rejimin idare adamları hakkında, şair Şeyh Galip'in «giydikleri afıtayı temmuz, içtikleri şuleyi cihanı suz» beytini söyleyebilirim.

Hukuk ilmi kendisine ahlâk ve seciye esasını elinde tutarak gelenleri sever. Yurda, ancak seciyeli ve halûk hukukçu faydeli olabilir. Tedris hayatı bir dostluk camiasıdır. Sizlere acı sözler de, söylediğim olmuştur. Şunu iyi bilin ki sizlere icabında acı söylemesini bilenler sizin en hakiki dostunuzdur. Sevdiğim, hattâ bülbülün güle aş-

kı gibi aşıkı olduğum tedaris mesleğine talebelere hitap ederek girdim. Ondan ayrılır ikende yine onlara hitap etmek istiyorum. Şimdi beni seven eski ve yeni bütün talebelerim size söylüyorum: Eğer hayatta bulunduğum müddetçe fani benliğimi, öldükten sonra ruhumu memnun ve şad etmek isterseniz, hafızanıza nakşetmenizi istediğim şu sözlerimi daima hatırlayınız. Dürüst olunuz, dürüst olunuz, dürüst olunuz.